

Aradon 1849. október 6-án végezték ki a magyar honvédsereg tizenkét tábornokát és egy ezredesét, Pesten pedig Batthyány Lajos grófot, az első magyar felelős kormány miniszterelnökét. Október hatodikát a kormány 2001-ben a magyar nemzet gyásznapijává nyilvánította.

Az 1848–1849-es szabadságharc leverését kegyetlen megtorlás követte. A közkatonák amnesztiát kaptak ugyan, de sokukat besorozták a császári seregbe, a magasabb rangú tisztek, tisztviselők hadbírótság elé kerültek. A tárgyalások sorrendjét a „bűnösség” foka határozta meg: Batthyány Lajos perét a csehországi Olmützben, a honvédsereg önálló seregtestet vezénylő főtisztjeinek perét Aradon folytatták le.

Batthyány perében több utasítást is figyelmen kívül hagytak

A tisztségéről 1848. október 2-án lemondott Batthyányt 1849. januárjában Pesten tartóztatták le. A szabadságharc bukása után Olmützben raboskodó politikust 1849. augusztus 30-án a haditörvényszék koncepció eljárásban, felsőbb utasításra, felségárulás vádjával kötél általi halálra és teljes vagyonek kobzásra ítélte, de kegyelemre ajánlotta.

Perében még azt a bécsi utasítást is megsértették, hogy a vádlottak csak a magyar parlament 1848. október 3-i feloszlatása utáni forradalmi cselekményekért vonhatók felelősségre, a vád alapját korábbi cselekményei (többek között külföldi hatalmakkal való kapcsolatfelvétel, a horvátokkal és az osztrák kormányval történő megegyezés elmulasztása, uralkodói jóváhagyás nélküli honvédújoncozás és papírpénz-kibocsátás) alkották.

A kegyelemre ajánlást Ausztriában az íratlan szabály szerint figyelembe kellett venni, ezért Batthyányt Pestre vitték, ahol a Magyarországot teljhatalommal kormányzó Haynau osztrák császári tábornok 1849. október 5-én megerősítette az ítéletet.

Aradon 1849. szeptember 26-án tizenhárom tábornokot és egy ezredest (Lázár Vilmost, aki szintén önálló sereget vezetett) ítélték halálra felségsértés és lázadás miatt. Haynau ezt szeptember 30-án hagyta jóvá, de Gáspár András (Ferenc József egykori lovaglómestere) büntetését az utolsó pillanatban börtönre változtatták.

Batthyány kivégzése

A kivégzéseket október 6-ra, az egy évvel korábbi bécsi felkelés és Latour hadügyminiszter meglincselésének évfordulójára időzítették. A börtönként szolgáló pesti Újépületben Batthyány éjszaka egy becsempészett törrel nyakon szúrta magát, és súlyos vérvesztése miatt nem lehetett végrehajtani a megbecstelenítőnek számító, jobbára köztörvényeseknél alkalmazott akasztást. Mivel a kivégzésnek meg kellett történnie, a helyi parancsnok a kötél általi halálbüntetést saját hatáskörben „porra és golyóra” változtatta.

Batthyány nem engedte a szemét bekötni, és maga vezényelt tüzet a kivégzőosztagnak, utolsó

szavai: „Allez, Jäger! (Rajta, vadászok!), Éljen a haza!” Kivégzésének helyszínén, az egykori Újépület falánál 1926. október 6-án avatták fel a Pogány Móric tervei alapján készült Batthyány-örökmécsest, amely a szabadság jelképe, a kádárizmus utolsó éveiben a március 15-i ellenzéki tüntetések rendszeres helyszíne volt. Magyarország első miniszterelnökének hamvai a Fiumei úti Nemzeti Sírkertben, a Batthyány-mauzóleumban nyugszanak.

Arad, mint kivégzési helyszín

Aradon ugyancsak október 6-án kivégezték Aulich Lajost, Damjanich Jánost, Dessewffy Arisztidot, Kiss Ernőt, Knezich Károlyt, Láhner (Lahner) Györgyöt, Lázár Vilmost, Leiningen-Westerburg Károlyt, Nagysándor Józsefet, Poeltenberg Ernőt, Schweidel Józsefet, Török Ignácot és Vécsey Károlyt. A golyó általi halálra „kegyelmezett” Kisst, Schweidelt, Dessewffyt és Lázárt hajnalban lőtték agyon az aradi vár északi sáncában, a többi elítéltet ezután a vártól délre sebtében összetákoltt bitófákra akasztották fel. A holttesteket elrettentésül estig az akasztófán hagyták, de éppen ellenkező hatást értek el, mert a kivégzés helye búcsújáró helyé vált.

Ma az egykori vesztőhelyen emlékoszlop áll, a vértanúk emlékét a városban a 2004-ben visszaállított Szabadság-szobor, Zala György munkája őrzi. Aradon 1850 februárjáig még három honvédtisztet végeztek ki, Ormai Norbert honvéd ezredest, Kazinczy Lajos honvéd ezredest (Kazinczy Ferenc fiát) és Ludwig Hauk alezredest, Bem tábornok hadsegédjét. Lenkey János honvéd vezérőrnagy azért nem került a kivégzőosztag elé, mert megtévelyodött, 1850 februárjában a várbörtönben halt meg. A szabadságharc utáni megtorlások ideje alatt hozzávetőleg 500 halálos ítéletet hoztak, és mintegy 110-et hajtottak végre.

Az emigránsokat in effigie – távollétükben – végezték ki, azaz nevüket az akasztófára szögelték.

A bosszúhullám csak 1850 júliusától mérséklődött, amikor az általános európai felháborodás miatt a bécsi udvar nyugdíjazta a „hatáskörét túllépő” Haynaut.

A szabadságharc nem volt hiábavaló küzdelem: a forradalom előtti állapotokat többé már nem lehetett visszaállítani és a bukás ellenére a nemzetben nemcsak tovább élt, de tovább is erősödött a szabadság és a függetlenség eszméje. Az ország pedig, bár hatalmas véráldozatok árán és a nemzeti önrendelkezéstől megfosztva, de elindult a polgári fejlődés útján.

A kormány 2001. november 24-én nemzeti gyásznappá nyilvánította október 6-át. Ezen a napon az állami lobogót féllárbócra engedik, a középületekre kitűzik a gyászlobogót, és az iskolákban megemlékezést tartanak.

hirado.hu

Kövesse Lezsák Sándor tevékenységét [facebook oldalán](#) is!

{backbutton}